

УДК 378.091:004.4

Олена Федоренко

Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ

Мобільне навчання як засіб формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів

Електронне навчання являє собою сучасний погляд педагогічної думки на вимоги інформаційного суспільства. Високий розвиток та розповсюдження інформаційно-комунікаційних технологій сприяє не тільки збільшенню та доступності інформації навчального призначення, а й вимагає від сучасної освіти адекватних і дієвих кроків до їх використання. Розвиток мобільних засобів комунікації та покращення їх характеристик дозволяє говорити про створення нового напрямку електронного навчання – мобільного. У статті проаналізовані переваги та недоліки мобільного навчання, розглянуто питання використання мобільного навчання в самоосвітній діяльності та формуванні самоосвітньої компетентності.

Ключові слова: електронне навчання; мобільне навчання; самоосвітня компетентність.

Постановка проблеми в загальному вигляді. За умов всебічної інформатизації суспільства особливого значення набуває застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності, що призводить до появи та розвитку електронного навчання. Під впливом електронного навчання освіта стає не тільки більш доступною, а й мобільною. Мобільність – це одна з характерних рис сучасного суспільства та відповідно освіти. Актуальним завданням сучасної освіти є формування самоосвітньої компетентності, як фундаменту поточного завдання підготовки членів суспільства які здатні навчатись протягом всього життя. Поєднуючи сучасні мобільні технології,

Olena Fedorenko

Donbas State Pedagogical University, Slovyansk

Mobile learning as a form of self-educational competence of future teachers

E-learning is a modern educational thought in mind the requirements of the information society. High development and dissemination of information and communication technologies contributes not only to increase the availability of information and educational purposes, but also requires modern education adequate steps to use them. The development of mobile communications and improve their performance suggests the creation of a new area of e-learning – mobile. The paper analyzed the advantages and disadvantages of mobile learning examined the use of mobile learning in self-education and the formation of self-educational competence.

Keywords: e-learning; mobile learning; self-educational competence.

можливості електронного навчання та завдання формування самоосвітньої компетентності постає питання про роль і місце мобільного навчання у формуванні самоосвітньої компетентності майбутніх учителів.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз публікацій свідчить про розвиток педагогічної думки щодо мобільного навчання починаючи з 70-х років ХХ століття. Піонерами створення мобільного навчання були А. Кей і А.Голдберг, які запропонували ідею використання для освітніх цілей комп'ютери розміром з книгу під назвою „динамічна книга“ [14]. Наступним кроком стає поява в 90-х роках ХХ століття кишенькових персональних комп'ютерів і розвиток мобільного навчання для студентів. Розвиток мобільного навчання пов'язан із дослідженнями таких учених, як Т. Андерсон, К. Бугайчук, В. Жуков, М. Колесник, Ю. Коровайченко, С. Петрович, С. Семеріков та інші. Аналіз останніх досліджень показав, що сьогодні дослідники розглядають мобільне навчання як один із можливих засобів змішаного навчання. Швидкий розвиток мультимедійних можливостей, мобільного Інтернету, мобільного зв'язку та доступність мобільних пристроїв дає підстави для широкого використання мобільного навчання в різнобічних напрямках освітньої діяльності, зокрема, – в самоосвіті.

Метою статті є визначення можливостей мобільного навчання для формування самоосвітньої компетентності майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дано означення терміну „мобільне навчання“ через аналіз літератури. Існує декілька визначень терміну „мобільне навчання“:

- передача знань на мобільний пристрій із використанням мобільних технологій, тобто головним є можливість використання ресурсів мережі Інтернет [1];
- технології, що дозволяють організувати процес навчання за допомогою пристроїв мобільного зв'язку, наприклад, мобільними телефонами, тобто використання ресурсів мережі Інтернет не є ключовим [4];
- процес навчання, що є різновидом дистанційного навчання, для реалізації якого знання передаються на персональні пристрої студентів [3];
- нова освітня парадигма, на основі якої виникає нове навчальне середовище, де студенти можуть отримати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час та будь-якому місці, що робить сам процес навчання всеосяжним і мотивує майбутніх учителів до навчання протягом життя [5];
- використання зручних портативних мобільних пристроїв і бездротових технологій, для полегшення, підтримки, оптимізації та розширення процесів викладання та навчання [17];
- діяльність, що регулярно здійснюється за допомогою компактних, портативних мобільних пристроїв і технологій, а також дозволяє студентам стати більш продуктивними спілкуючись, отримуючи або створюючи інформацію [13];
- можливість отримувати або надавати навчальну інформацію будь-якого

- формату на персональні мобільні пристрої [16];
- електронне навчання за допомогою мобільних пристроїв, незалежне від часу та місця, з використанням спеціального програмного забезпечення на педагогічній основі міждисциплінарного та модульного підходів [6];
 - нова форма навчання, відмінна від дистанційного або змішаного, що характеризує новий виток розвитку інформатизації людського суспільства [18]
 - отримання знань і навичок за допомогою мобільних технологій у будь-який час, у будь-якому місці, що веде до певних змін у поведінці та менталітеті студентів, навчання полягає не стільки в перенесенні навчальних матеріалів на компактний екран і застосуванні зручних пристроїв, що завжди знаходяться під рукою, скільки в розробці нових навчальних мобільних матеріалів і припускає використання інноваційних підходів, ніж розробка традиційного дистанційного курсу [15].
 - електронне навчання за допомогою мобільних пристроїв, що дає змогу отримувати знання та навички, за допомогою мобільних технологій незалежне від часу та місця знаходження особистості з використанням спеціального програмного забезпечення [2];
 - сучасний напрям розвитку дистанційного навчання з застосуванням мобільних пристроїв для доступу майбутніх фахівців до освітніх ресурсів [8].

Підсумовуючи наведені означення визначаємо мобільне навчання як різновид електронного навчання за допомогою мобільних пристроїв, що дає можливість участі в освітньому процесі не залежно від часу та місця знаходження та мотивує майбутніх учителів до навчання протягом життя.

Як будь-яка педагогічна технологія мобільне навчання володіє як перевагами, так і недоліками. До переваг мобільного навчання дослідники відносять:

1. зручність і гнучкість. Навчальний процес з використанням мобільних пристроїв може здійснюватись незалежно від часу та місця знаходження студентів і викладачів [1];
2. можливість використання мобільних пристроїв для швидкого створення та подальшого обміну інформацією (фото, відео, диктофон, SMS, MMS тощо) [1];
3. персоналізація навчання. Уся інформація відображається тільки для користувача пристрою, до того ж мобільні пристрої налаштовані відповідно до індивідуальних потреб студентів [1];
4. мобільне навчання підходить для різних стилів навчання: читання, перегляд фото та відео, участь у дискусіях, пошук інформації в мережі Інтернет, проходження тестів, участь у вікторинах тощо [1];
5. залучення потенційних студентів до навчальної діяльності з неохоплених груп населення [12];
6. навчальні матеріали стають доступними більш широкій аудиторії. За

допомогою мобільних додатків, блогів і електронних книг, що потрапляють у поле зору потенційних студентів [12];

7. актуалізація навчання. Мобільні пристрої знаходяться на вершині популярності, а отже, їх використання в навчанні є актуальним [10];
8. концентрований зміст. Навчальні об'єкти мобільного навчання більш тісно пов'язані один з одним на рівні мікронавчання [10];
9. розвиток навичок і здібностей до безперервного навчання протягом життя [11].

До недоліків мобільного навчання відносять наступне:

1. дефіцит якісного, повнофункціонального освітнього контенту для мобільних пристроїв і засобів його розробки [1];
2. низька „технічна“ підготовка викладачів у галузі створення мобільного контенту [1];
3. немає досконало розроблених методик підтримки та оцінювання результатів мобільного навчання [1].

Переваги мобільного навчання слід розглядати з позицій дидактичних переваг їх використання. Учені С. Петрович [7] і С. Семеріков [9] досліджували дидактичні функції мобільного навчання, серед яких у формуванні самоосвітньої компетентності особливого значення набувають наступні: пізнавальна функція (задоволення інтелектуальних, професійних, інформаційних потреб майбутніх учителів); діагностична (визначення прогалин у знаннях майбутніх учителів, виявлення рівня підготовленості до майбутньої професійної діяльності); адаптаційна (розвиток інформаційної культури, умінь проектувати індивідуальну траєкторію навчання та пристосовуватись до постійного виконання пошукових і дослідницьких завдань); пропедевтична (здійснення педагогічної підтримки в освітньому процесі, урахування індивідуальних можливостей майбутніх учителів); орієнтаційна (формування в майбутніх учителів внутрішньої готовності до усвідомленої та самостійної побудови професійних перспектив свого розвитку, практична підготовка до професійної діяльності, уміння орієнтуватись у математичних дослідженнях і наукових розробках); функція управління навчальною діяльністю (здійснення гнучкості й обліку пізнавальних можливостей майбутніх учителів); контроль (виявлення прогалин у знаннях майбутніх учителів, виконання педагогічних тестів готовності до майбутньої професійної діяльності); прогностична (прогнозування потенційних можливостей майбутніх учителів у засвоєнні нового навчального матеріалу).

Проаналізувавши дослідження вчених, щодо впровадження мобільного навчання, можна запропонувати способи застосування мобільних пристроїв у підготовці майбутніх учителів, серед яких:

- мобільні телефони в якості фото- чи відеокамери для створення навчальних матеріалів, записів лекцій на відео, диктофон для запису лекцій;
- системи on-line спілкування як швидкий і простий спосіб повідомлення про події в освітній діяльності;
- доступ до мережі Інтернет через веб-браузер для перегляду навчальних

матеріалів на відеохостінгах;

- використання електронної пошти для спілкування й обміну інформацією;
- Skype, чат-конференції як спосіб соціальної інтеграції та взаємодії між викладачем та майбутніми вчителями.

При формуванні самоосвітньої компетентності необхідно дотримуватись наступної послідовності: підготовчий етап (визначення стану сформованості, формування потреби в самоосвітній діяльності); формувальний (засвоєння майбутніми вчителями знань, умінь та навичок самоосвітньої діяльності); рефлексивно-оцінний (формування здатності до рефлексії та постійного самовдосконалення). На кожному з цих етапів необхідним є використання засобів мобільного навчання. При визначенні рівня сформованості на першому етапі пропонується використання анкетувань, тестувань тощо. На другому етапі широке використання електронних освітніх ресурсів, пошукові навички, навички аналізу та обробки навчальної інформації доступні через системи електронного навчання, пошукові системи, системи та засоби спілкування. На третьому етапі, крім тестувань, слід використовувати методи проектів, наукових досліджень, контрольних робіт. Таким чином, на кожному з зазначених етапів мобільне навчання не тільки має відповідні засоби та технології, а й є необхідним механізмом реалізації зазначеної мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження показало, що мобільне навчання є актуальною інноваційною технологією, що дозволяє не тільки організувати самостійну роботу майбутніх учителів у традиційній або навіть змішаній формі навчання, а й сформувати самоосвітню компетентність через низку дидактичних переваг.

До подальших досліджень слід віднести питання конструювання електронних освітніх ресурсів для самостійної навчальної діяльності з використанням технологій мобільного навчання.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Л. Мобильное обучение в высшей школе / К. Бугайчук // Мобильное обучение. – 2008. – № 2. – С. 48–49.
2. Грушева А. А., Філіппова Л. Л. Мобільне навчання: за і проти //Професійна освіта: проблеми і перспективи. – 2015. – №. 8. – С. 100-106.
3. Карполенкова І. В. Дистанційне навчання : переваги та недоліки / І. В. Карполенкова // Фізика в школах України. – 2012. – № 8. – С. 14–18.
4. Колесник М. Ю. Розвиток дистанційної освіти / М. Ю. Колесник // Нові технології навчання : [науково-методичний збірник]. – К., 2003. – Вип. 75. – С. 28–33.
5. Коневщинська О. Е. Організаційні заходи створення ресурсного центру дистанційної освіти для загальноосвітніх навчальних закладів / О. Е. Коневщинська // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2013. – № 8. – С. 31–34.
6. Куклев В. А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании: автореф. ... д-ра пед. н.: 13.00.01 /

Валерий Александрович Куклев; Ульяновский гос. техн. ун-т. – Ульяновск, 2010. – 46 с.

7. Петрович С. Д. Возможности использования мобильных технологий передачи знаний / С. Д. Петрович // Комп'ютер у школі та сім'ї. – К. : Фенікс, 2009. – № 5. – С. 17–20.

8. Самойленко О. М. Особенности использования мобильного обучения у подготовке бакалавров математики // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2015. – № 3 (81). – С. 19-23.

9. Семеріков С. О. Мобільне навчання : історія, теорія, методика / [Семеріков С., Теплицький І., Шокалюк С.] // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – К. : Освіта України. – 2008. – № 6. – С. 72–82.

10. Семеріков С. О. Фундаменталізація навчання інформативних дисциплін у вищій школі: монографія / Наук. ред. академік АПН України, д. пед. н., проф. М. І. Жалдак. – Кривий Ріг: Мінерал; К.: НПУ ім. Драгоманова, 2009. – 340 с.: іл. – Бібліогр.: с. 284–339.

11. Титова С. В. Мобильное обучение сегодня: стратегии и перспективы / С. В. Титова // Вестник Московского университета: Сер. 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 01/2012. – № 1. – С. 9-23.

12. Brabazon T. Mobile Learning: the iPodification of Universities / T. Brabazon, 2007. – 7 p.

13. eLearning Guild. Mobile Learning: What it is, why it matters, and how to incorporate it into your learning strategy. (2008) [Електронний ресурс]: <http://www.mlearning.org/knowledge-centre/whatislearning>.

14. Kay A., Goldberg A. Personal dynamic media // Computer. – 1977. – Т. 10. – № 3. – P. 31-41.

15. Kelly D. Lessons Learned from the MLearnConf 2011 Backchannel. [Електронний ресурс]: <http://www.learningsolutionsmag.com/authors/349/david-kelly>.

16. MOBL21: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://Mobl21.com>.

17. The Mobile Learning Network (MoLeNET): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.molenet.org.uk.

18. Traxler J. Current State of Mobile Learning // Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. 2009. [Електронний ресурс]: <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155>.